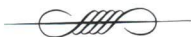

MIKLÓS PÉTER

Adatok Glattfelder Gyula és Apor Vilmos kapcsolatához

Glattfelder Gyula csanádi püspök és báró Apor Vilmos vértanú győri püspök kiemelkedő személyisége a két világháború közötti magyar katolicizmusnak. Mindkettőjük életútját, tevékenységét vizsgálta már a helytörténeti és az egyháztörténeti kutatás, számos tanulmányt, könyvet írtak papi és püspöki pályájukról. Jelen írásban a Szeged-Csanádi Püspöki Levéltárban (SZCSPL) található, a két főpásztor közötti 1941. évi levélváltást, valamint az Apor Vilmos halálának körülményeit közlő 1945-ös jelentést közöljük. Glattfelder és Apor között csupán hivatalos kapcsolat volt, szorosabb barátságukról nem tudunk. Glattfelder szentelő püspök volt Apor Vilmos püspökké szentelésén Gyulán 1941. február 24-én. A szertartást megelőző, illetve az azt követő eseményeket, azok hátterét ismerhetjük meg az iratokból. Mivel a két főpap élete, működése földolgozott és ismert, itt csak kronológiaszerű, vázlatos életrajzot közlünk.

Glattfelder Gyula 1874. március 18-án született Budapesten. A pesti piaristáknál érettségizett, majd hittudományi tanulmányokat folytatott a Pázmány Péter Tudományegyetemen. 1896-ban szentelték pappá, 1897-ben teológiai doktorátust szerzett. Az ifjúság vallásos nevelésével foglalkozott, az egyetemi hallgatók számára ő szervezte meg az első két Szent Imre Kollégiumot Budán és Pesten. X. Pius pápa 1911-ben nevezte ki csanádi püspökké. Az egyházmegye területén azonban 1918 után három

ország (Magyarország, Jugoszlávia, Románia) osztozott. Glattfelder székvárosában, Temesvárott maradt, ahol a magyar kisebbség és a katolikus egyház érdekeit képviselte. 1923-ban távoznia kellett Romániából. Magyarországon, Szegeden alakította ki a csonka egyházmegye központját. Püspöki palotát, hittudományi főiskolát építtetett, s sürgette a fogadalmi templom befejezését. Szeged 1931-ben hivatalosan is püspöki székhely lett. A főpásztor aktívan részt vett a püspöki kar és az országgyűlés felsőházának munkájában, több társadalmi és tudományos szervezet tagja, vezetője volt. 1942-ben – Zichy Gyula halála után – kalocsai érsekké nevezte ki XII. Pius. Új főpapi székét azonban betegsége miatt már nem foglalhatta el. 1943. augusztus 30-án hunyt el Szegeden.¹

Báró Apor Vilmos 1892. február 19-én született Segesvárott. Gimnáziumi tanulmányait a kalszburgi és a kalocsai jezsuitáknál végezte. Teológiai tanulmányokat Innsbruckban folytatott, ahol doktori címet is szerzett.

¹ Fontosabb irodalom: LOTZ ANTAL: Glattfelder Gyula, az egyházfő és tudós. *Vigilia*, 1983. 2. sz. 142–143.; GICZI ZSOLT: Szeged katolicizmusa az 1930-as években. *Szeged*, 1990–91. 12–13. sz. 20–27.; GICZI ZSOLT: Egyházak és vallási mozgalmak. In SERFŐZŐ LAJOS (szerk.): *Szeged története*. 4. köt. Szeged, 1994. 597–619.; ZOMBORI ISTVÁN (szerk.): *Igazságot – szeretettel. Glattfelder Gyula élete és munkássága*. Budapest–Szeged, 1995.

1915-ben szentelték pappá Nagyváradon. 1915 és 1917 között Gyulán segédlelkész, majd egy évig a nagyváradai szeminárium tanára és prefektusa volt. 1918 és 1941 között gyulai plébánosként szolgált, ahol részt vett a város kulturális életében, s nagy népszerűsége miatt szert szociális tevékenységével. 1929-ben címzetes csolti apátá nevezte ki Lindenberger János, a nagyváradai püspökség magyarországi részének apostoli kormányzója.² 1937-ben a máltai lovagrend tagja lett. 1941 januárjában a győri püspöki méltóságot adományozta neki XII. Pius. 1945. március 30-án egy szovjet katonára több lövéssel megsebesítette, amikor a győri Püspökvár pincéjében bujkáló lányokat és asszonyokat akarta megvédeni. 1945. április 2-án belchalt sérüléseibe.³ II. János Pál pápa Rómában, 1997. november 9-én avatta boldoggá.⁴

Apor Vilmos gyulai plébánost és címzetes apátot 1941. január 21-én nevezte ki a pápa győri megyés püspökké. Neve a főpapi székek betöltésekor már korábban is fölmerült. 1938-ban veszprémi segédpüspöknek, 1939-ben veszprémi, illetve szombathelyi püspöknek jelölték. A püspökszentelést három főpap végezte a gyulai plébániatemplomban: Serédi Jusztinián bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek, Czapik Gyula

veszprémi püspök és Glattfelder Gyula csanádi püspök.⁵ Glattfeldert Apor Vilmos 1941. február 4-én kelt levelében kérte föl: „*Azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok Nagyméltóságodhoz, hogy kegyeskedjék püspökké való szentelésemben mint egyik társ-szentelő közreműködni.*”⁶ (Lásd 1. számú dokumentum.) A csanádi főpap elfogadta a fölkérést, s levélben válaszolt: „*Nagy örömmel vállalom a szentelő-püspöki tisztet, s buzgón fogok imádkozni a konszekráció hercegprímás úrral együtt Nagyméltóságod számára a főpapi kegyelmek gazdag ajándékaiért.*”⁷ (Lásd 2. számú dokumentum.) Apor Vilmos 1941. február 7-én írt köszönő levelet. (Lásd 5. számú dokumentum.)

Apor püspök fölszentelésére 1941. február 24-én került sor. A szertartáson a papi segédletről a – Magyarországhoz visszacsatolt – nagyváradai egyházmegye papjai és papnövendékei gondoskodtak. Glattfelder Gyulától a szervezők (Apor Vilmos és Molnár Kálmán nagyváradai kanonok) levélben tudakolták, hogy visz-e magával asszisztentst. (Lásd 5. és 7. számú dokumentumok.) A főpapot Papp Antal püspöki szertartó kísérte el, aki a szertartáson az infulistai teendőket is ellátta. (Lásd: 6. számú dokumentum.) Glattfelder püspök gyulai látogatása alkalmával, a püspökszentelés után Beliczey Miklós Békés vármegyei főispánnal ebédelt a vármegyeházán, majd Almásy Denise-nél vendégeskedett a grófi kastélyban.⁸ (Lásd 3–4., 8–9. sz. dokumentumok.)

Glattfelder püspöknek Gyulán Almásy Denise grófnő mutatta be Gárdon Lászlóné Pördi Erzsébetet, aki akkor szóban, majd levélben kért segítséget Szegeden élő húga, Pördi Klára álláshoz juttatásához. Leírta,

² MERÉNYI-METZGER GÁBOR: A csolti monostor tényleges és címzetes apátjai (1222-1994). *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, 1998. 3-4. sz. 246-247.

³ CSEH SÁNDOR: Vértanúhalál 1945 húsvétján. *Új Magyarország*, 1995. április 15. 13-14.

⁴ Tájékoztató irodalom: SZOLNOKY ERZSÉBET: *Fellebbezés helyett. Apor Vilmos püspök élete és vértanúsága*. Szeged, 1990.; TERNYÁK CSABA: *Apor Vilmos püspök*. Szeged, 1993.; HÖLVÉNYI GYÖRGY: *Az igaz tanú*. Budapest, 1997; MÉSZÁROS ISTVÁN: Boldog Apor Vilmos püspök. In: *„Állok Istenért, egyházért, hazáért.” Írások Mindszenty bíborosról*. Budapest, 2000. 187-189.

⁵ SZOLNOKY ERZSÉBET i. m. 85-91.

⁶ SZCSPL Püspöki hivatal iratai. Egyházigazgatási iratok. 314/1941.

⁷ Uo.

⁸ Uo.

2002/XIV. 3–4.

hogy – azóta elhunyt – öccse a főpásztor mellett gyakran ministrált az újszegedi tanítóképző kápolnájában, s részletezte nehéz helyzetüket, rossz anyagi körülményeiket. „Két évvel ezelőtt halt meg az Édesapám, és azóta a kis húgom, akinek a kinevezését kértem a Püspök Úrtól, egyedül tartja el Édesanyámat és egy volt apácánövendék beteges húgomat. Sajnos én csak ritkán segíthetem őket, mivel három nagyobb gyermekemet és az Apósomat tartjuk el, és így igen nagy szüksége lenne a Húgomnak egy kinevezett djnoki állásra, vagy olyan állásra, amit a Kegyelmes Püspök Úr segítségével folytan elnyerhet, hogy egy kicsit biztosabb jövő elé nézhessenek.”⁹

A püspök megpróbált közbenjárni Pördi Klára érdekében, de állást nem talált számára. Erről Papp Antal küldött értesítést 1941. március 5-én: „...értesítem Nagyságos Asszonyt, hogy a püspöki hivatal ez idő szerint nem tud olyan állásról, hova Húgát besegíthetné, de ha Ő maga utána nézne annak s a Püspök Úr Ónagyméltóságának valamilyen üresedésben lévő állásra felhívna figyelmét,¹⁰ kérelmét Ónagyméltósága illetékesek figyelmébe ajánlaná, ha van hozzá összeköttetése.”¹¹ Ez az ügy csak annyiban kapcsolódik Apor Vilmoshoz, hogy az ő gyulai püspökhé szentelésén találkozott Glattfelder Gyula Pördi Klára nővérével. Úgy gondoljuk azonban, hogy mégsem volt érdekeltlen ismertetni, rávilágít ugyanis Glattfelder Gyula társadalmi érzékenységére és segítőkészségére, valamint jó példája a katolikus egyház aktív szociálpolitikai tevékenységének.

Apor Vilmos győri püspök 1945. április 2-án bekövetkezett halálának hírért Hamvas Endre¹² csanádi püspökkel – az 1943-

ban elhunyt Glattfelder Gyula utódával – Csepregi Imre¹³ kanonok, makói plébános közölte levélben 1945. április 9-én. A Makón írt jelentésben a vármegyei földbirtokrendező bizottság szándékainak és elveinek ismertetését, valamint Apor püspök meggyilkolásának leírását olvashatjuk. A győri eseményekről egyik híve tudósította Csepregi plébánost. Apor halálhíre lassan terjed az országban. Ennek oka a háborús helyzet volt, illetve az, hogy az eset rossz színben tüntette föl a bevonuló orosz hadsereget.¹⁴

Az alábbiakban a szegedi püspöki levéltár Apor Vilmoshoz – püspökké szenteléséhez, illetve vértanúhalálához – kapcsolódó iratait adjuk közre. A leveleket az eredeti írásmóddal közöljük. A ma is használatosak kivételével (pl. hónapok nevei, róm. kath., dr. stb.) a szóróvidítéseket [szögletes zárójelben] kiegészítettük. Az iratok adalékok szolgáltatnak Gyula és Szeged helytörténete, valamint a 1940-es évek katolikus egyháztörténete számára, apró részletekkel pontosítva Glattfelder Gyula és Apor Vilmos életrajzát. A dokumentumokból ízelítőt kapunk a két világháború közötti Magyarország társadalmi életének és hivatalos egyházigazgatásának kissé barokkos nyelvezetéből, szokásaiból, mindennapjaiból.¹⁵

¹² PÁL JÓZSEF: A katolikus egyház Szegeden az ország felszabadulásának időszakában (1944. szeptember – 1945. április). In BLAZOVICH LÁSZLÓ (szerk.): *Tanulmányok Csongrád megye történetéből*. 12. köt. Szeged, 1986. 159–182.; PÁL JÓZSEF: Hamvas Endre csanádi püspök és a magyarországi németek kitelepítése. *Szegedi Műhely*, 1992. 1–4. sz. 83–119.

¹³ Csepregi Imre az 1941 júniusában főállított szegedi székeskáptalan tagja volt. Vázlatos életrajza: MIKLÓS PÉTER: „Teljesül Szeged városának régi vágya.” Hatvan éves a szegedi székeskáptalan. *Szeged*, 2001. 6. sz. 46–47.

¹⁴ Szolnoky: i. m. 165–172.

⁹ SZCSPL Püspöki hivatal iratai. Egyházigazgatási iratok. 663/1941.

¹⁰ A kiemelés a levél írójától, Papp Antal (1909–1973) püspöki szertartótól származik.

¹¹ SZCSPL Püspöki hivatal iratai. Egyházigazgatási iratok. 663/1941.

Gyula, 1941. febr. 4.

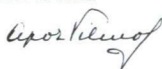
Nagyméltóságú Püspök Ur!

Azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok Nagyméltóságodhoz, hogy kegyeskedjék püspökké való szentelésemben mint egyik társ-szentelő közreműködni.

A felszentelés február 24-én sz. Mátyás napján Gyulán lesz. Hercegrímás Ur Öminenciája vállalta a felszentelés végzését és Nagyméltóságodon kívül még Czapik Gyula veszprémi püspököt kértem meg.

Igen nagy megtiszteltetésnek venném, ha Nagyméltóságod kérésemet teljesítené, melyre feljogosított az a mindenkor tapasztalt szeretet, melyet Nagyméltóságod a gyulai plébános iránt tanúsított és remélem a győri püspöktől nem fog megvonni.

Öszinte tisztelettel és mielőbbi választ kérve, vagyok Nagyméltóságodnak igaz híve az Urban

DOKUMENTUMOK

1. számú

Apor Vilmos választott győri püspök Glattfelder Gyula csanádi püspöknek Gyula, 1941. február 4.

Nagyméltóságú Püspök Úr!

Azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok Nagyméltóságodhoz, hogy kegyeskedjék püspökké való szentelésemben mint egyik társ-szentelő közreműködni.

A felszentelés február 24-én Sz[ent]. Mátyás napján Gyulán lesz. Hercegrímás Úr Öminenciája¹⁶ vállalta a felszentelés

¹⁵ A levelek a Szeged-Csanádi Püspöki Levéltárban, a püspöki hivatal egyházigazgatási iratai között található. Az 1-9. számú dokumentumok száma: 314/1941. A 10. számú dokumentum jelzete: 613/1945.

¹⁶ Serédi Jusztinián (1884-1945) bíboros, hercegrímás, esztergomi érsek.

végzését és Nagyméltóságodon kívül még Czapik Gyula veszprémi püspököt kértem meg.

Igen nagy megtiszteltetésnek venném, ha Nagyméltóságod kérésemet teljesítené, melyre feljogosított az a mindenkor tapasztalt szeretet, melyet Nagyméltóságod a gyulai plébános¹⁷ iránt tanúsított és remélem a győri püspöktől nem fog megvonni.

Öszinte tisztelettel és mielőbbi választ kérve, vagyok Nagyméltóságodnak igaz híve az Urban

Apor Vilmos

2. számú

Glattfelder Gyula csanádi püspök Apor Vilmos választott győri püspöknek

Nagyméltóságú Püspök Úr!

Nagy örömmel vállalom a szentelő-püspöki tisztelet, s buzgóan fogok imádkozni a konzekráló hercegrímás úrral¹⁸ együtt Nagyméltóságod számára a főpapi kegyelmek gazdag ajándékaiért.¹⁹

Szívélyes üdvözlettel vagyok Nagyméltóságodnak

Szeged, 1941. február hó 5-én

Krisztusban hű testvére:

Glattfelder Gyula csanádi püspök

Gyula, 1941. febr. 7.

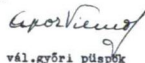
Nagyméltóságú Püspök Ur!
Kegyelmes Uram!

Szívből köszönöm Nagyméltóságod szives készségét, mellyel a con-consecrator tisztelet vállalni kegyes volt.

Almásy Denise grófnő megívását a kastélyba bizonyára meg méltóztatott kapni.

Szabad legyen még az iránt érdeklődnöm, hogy tikkért méltóztatik-e hozni Magával, vagy mi gondoskodjunk-e infulitáról?

Imádtelt hálás köszönettel vagyok Nagyméltóságodnak őszinte híve in Samo Corde

vál. győri püspök

A nagyváradi római-katolikus egyházmegyei főhatóságától.

316/1941

568.
1941. sz.

A főtiszteendő "Egyházmegyei Igazgató" úrnak
Közelem.

A győri Rímei Püspök Úr f. hó 24-én Gyulán beendő felszentelés alkalmával a nagyváradi papok és lelkészek fogadják asszisztálni. Az egyes munkások beosztása végett tudnunk kellene, hogy a Püspök Úr Önmagáértételezésére hoz-e magával asszisztentát (infulát). Nagyon kívánjuk az erre vonatkozó mielőbbi szíves értesítést.

Nagyvárad, 1941. febr. 15.

Pestvári szeretettel:

Almásy Kálmán
pü. prelátus, kanonok,
Egyházmegyei főtanfőnök.

- ¹⁷ Apor Vilmos 1918 szeptembere és 1941 januárja között megszakítás nélkül volt gyulai plébános.
- ¹⁸ Serédi Jusztinián (1884-1945).
- ¹⁹ A püspöki (episcopus) méltóság az egyházi rend, a papi szolgálat teljessége. Az ortodox, katolikus, ókatolikus és anglikán egyházakban a püspök az apostolok utóda, a Jézus Krisztusig visszavezethető apostoli folytonosság (apostolica successio) révén.

3. számú

Almásy Denise grófnő Glattfelder Gyula csanádi püspöknek

Kegyelmes Uram!

Azt reméljük, hogy Apor Vilmos plébánosunk felszentelésére Excellenciád is Gyulára jön, e hó 24-ére. Nagy megtiszteltetésnek fogjuk tartani, ha ekkor vendégünk

lenne itt a kastélyban. Kérem Excellenciádat, legyen oly kegyes értesíteni, hogy auton vagy vonattal érkezik-e?

Excellenciádnak mélyen tisztelő híve
Almásy Denise

Gyula, 1941. február 4.

4. számú

Glattfelder Gyula csanádi püspök Almásy Denise grófnőnek

314

Méltóságos Grófnő!

Hálásan köszönöm szíves meghívását Apor püspök úr szentelése alkalmából s örülni fogok, hogy főúri házukban ismét néhány órát tölthetek.

Érkezem idejét még nem tudom jelezni, de leszek bátor arról még jókor értesítést küldeni.

Szeged, 1941. évi február hó 8-án
Mély tisztelettel:

Glattfelder Gyula csanádi püspök

5. számú

Apor Vilmos választott győri püspök Glattfelder Gyula csanádi püspöknek
Gyula, 1941. febr. 7.

Nagyméltóságú Püspök Úr!
Kegyelmes Uram!

Szívből köszönöm Nagyméltóságod szíves készségét, mellyel a con-consecrator²⁰ tisztét vállalni kegyes volt.

Almásy Denise grófnő meghívását²¹ a kastélyba már bizonyára méltóztatott megkapni.

Szabad legyen még az iránt érdeklődnöm, hogy titkárt méltóztatik-e hozni Magával, vagy mi gondoskodjunk-e infulistáról?²²

Ismételt hálás köszönettel vagyok Nagy-

méltóságodnak őszinte híve in S[anc-tis]s[i]mo Corde²³

Apor Vilmos vál[asztott]. győri püspök

6. számú

Glattfelder Gyula csanádi püspök Apor Vilmos választott győri püspöknek

Megírtam, hogy Almásy Denise grófnő meghívását elfogadtam, s szeretnék febr. 23. estére Gyulán lenni vasúton vagy autóval, ha másképpen nem lehetséges.

Magammal viszem Papp szertartót²⁴, aki majd infulistám lesz.

Szeged, 1941. évi február hó 11.

Glattfelder Gyula püspök

7. számú

Molnár Kálmán nagyváradai kanonok a csanádi egyházmegyei hatóságnak

²⁰ Con-consecrator = társ-szentelő. A püspök-szentelés szertartását a kánoni előírások szerint három püspöknek kell végezni. Apor Vilmos esetében: Serédi Jusztinián, Glattfelder Gyula és Czapik Gyula.

²¹ A 3. számú dokumentum.

²² Infula = püspöksüveg, mitra. Az infulista a püspök asszisztense a liturgikus cselekvéseknél, tartja számára a szertartáskönyvet, a szentmise bizonyos részseinél lesegíti fejről a süveget stb.

²³ In Sanctissimo Corde = a Szentséges Szívben. Jézus Szent Szívében a papság, illetve az egyház egységének kifejezése. Jézus Szent Szívének tisztelete a 16. századtól általános elterjedt, de hivatalosan csak a 19-20. század fordulójától számít a főünnepnek közé az egész katolikus egyházban. Az esztergomi érsek és a püspöki kar kétszer ajánlotta föl Magyarországot Jézus Szentséges Szívének: 1915. január 1-jén és 1938-ban, a Szent István jubileumi év megnyitásakor.

²⁴ Papp Antal (1909–1973) püspöki szertartó.

A nagyváradai róm. kath. egyházmegyei főhatóságtól

568
1941

A főtisztelendő Egyházmegyei Irodának, Szeged

A győri kinev[ezett]. Püspök Úr f[olyó]. hó 24-én Gyulán²⁵ leendő fölszentelése alkalmával a nagyváradai papok és kispapok fognak asszisztálni.

Az egyes munusok beosztása végett tudnunk kellene, hogy a Püspök Úr Ónagyméltósága hoz-e magával asszisztenst (infu-lista)?

Nagyon kérjük az erre vonatkozó szíves értesítést.

Nagyvárad, 1941. febr. 15.

Testvéri szeretettel:

Molnár Kálmán

p[ápai]. prelátus, kanonok,
egyházmegyei főtanfelügyelő

8. számú

Beliczey Miklós Békés vármegye főispánja Glattfelder Gyula csanádi püspöknek Gyula, 1941. február 15.

Gyula, 1941. február 14.

Nagyméltóságú Püspök Úr!
Kegyelmes Uram!

Kérem, engedje meg, hogy dr. báró Apor Vilmos felszentelésének ünnepsége után, folyó hó 24-én déli 1 órakor a megyeházán lévő lakáson tartandó ebédre, mély tisztelettel meghívhassam.

Kérem, fogadja Nagyméltóságod őszinte nagyrabecsülésemet és hivatól mély tiszteletének kifejezését!

Beliczey Miklós

9. számú

Glattfelder Gyula csanádi püspök Beliczey Miklós Békés vármegye főispánjának Szeged, 1941. február 18.

314

Nagyméltóságú Főispán Úr!

A február 24-i ebédre szóló meghívást köszönettel megkaptam, s örömmel fogok azon részt venni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Szeged, 1941. február hó 18-án

Glattfelder Gyula csanádi püspök

10. számú

Csepregi Imre makói esperesplébános Hamvas Endre²⁶ csanádi püspöknek

Makó, 1945. ápril[is] hó 9-én
L[audetur]. J[esus]. Chr[istus]!²⁷

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök Úr!

²⁵ Gyula a nagyváradai római katolikus püspökség része volt. 1918 után azonban az egyházmegye magyarországi plébániai elszakadtak a főpapi központtól, s vezetésüket a debreceni székhelyű apostoli helynökség látta el. 1940-ben, a második bécsi döntés után Nagyvárad – rövid ideig – ismét Magyarországhoz került.

²⁶ Hamvas Endre (1890–1970) csanádi püspök. Az 1943. augusztus 30-án meghalt Glattfelder Gyula utóda.

²⁷ Laudetur Jesus Christus! = Dicsértessék a Jézus Krisztus!

²⁸ A kiemelés a levél írójától, Csepregi Imre (1876–1954) kanonok, makói plébánostól származik.

²⁹ Apor Vilmos valójában 1945. április 2-án, hajnali egy óra körül hunyt el. Cseh: i. m. 14.

³⁰ 1945. március 30.

Kegyelmes Uram!

Az itteni várm[egyei]. földbirtokrendező bizottsághoz tegnap, vasárnap, távirat érkezett Debrecenből, mely szerint „*mintagazdaságok kímélendők, ha nincsenek, létesítendők*”²⁸, és a felsoroltak között elsőként Püspöklele szerepel.

Ezt a hírt nagyon bizalmasan közölték velem, kérem tehát ilyenként kezelni. Hogy minő foganatja lesz – reméljük a legjobbat az egyházmegye s a köz érdekében.

Amikor ezt Nagyméltóságod szíves tudomására hozom, egyúttal és amennyiben még nem méltóztatott hallani, szomorú hírt is közölnöm kell: tegnap este jött meg egyik hívem Győrből, aki ápril[is] hó 4-én hajnalban hagyta el Győrt, és azt mondja, br. Apor püspök úr ápr. 3-án²⁹ belehalt sebeibe, amelyeket akkor kapott, amikor Nagypénteken³⁰ a várost elfoglaló oroszok bementek abba az óvóhelybe, amelyben a püspök úr és sok (százakra menő) híve volt a káptalan-

dombi óvóhelyen és az oroszok nőket követeltek: a püspök úr és egyik kanonokja eléjük ment, és nem akarta beengedni őket, nyakláncát odadobta az oroszoknak és nem engedett, mire az lőtt. A kanonok meghalt, a püspök urat haslövessel kórházba szállították és meghalt a fent jelzett napon. – Győr is sokat szenvedett elfoglalásáig.

Ehelyütt is jelentem, hogy Excellenciád beadványát a földb[irtokrendező]. várm[egyei]. tanácshoz e hó 5-én, csütörtökön, juttattam el, előző napon pedig mint esperes a kerületembeli szegény lelkészségek részére kértem javadalmi földet (Bogárzó, Óföldaák, Magyarcsanád, Királyhegyes és Kövegy) és ma értesültem szintén bizalmasan, hogy a bizottsági ügyész kezünkre jár, javasolván a kérelem teljesítését.

Főpásztori kegyeibe ajánlottan, alázatos kézcsókkal vagyok Nagyméltóságodnak Krisztusban engedelmes fia:

Dr. Csepregi Imre plébános

KISMARTON IV.

BAROKK SAROKHÁZ KISMARTON BELVÁROSÁBAN.

ÉRDEKES, HOGY KISMARTON TRIANON UTÁN IS A GYŐRI EGYHÁZMEGYÉHEZ TARTOZOTT. A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT POLNER GYULA PRÉPOST HALÁLÁIG MAGYARUL MISÉZETT A SZINTE KIZÁRÓLAG NÉMET-AJKÚ VÁROSBAN